

OBSAH

4–6 Téma týdne

PRAKTICKÁ SESTRA ZŘEJMĚ
VYSTRÍDÁ NEPRAKTICKÉHO
ASISTENTA

Nabídkou zdravotnických škol
otřese vládní novela zákona

7 Aktuálně

ČTVRTOU PRIORITY
PODLE ODBORŮ JSOU PLATY

8–9 Zeptali jsme se

JIŘÍ PILAŘ: POŘÁD JE TO ZMATEK

Zmírnění striktnosti inkluze
a prodloužení startovacích termínů
podstatu problému neřeší

10–11 Profil

ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI NA ÚTĚKU
PŘED SVĚTEM

Není podstatné, v co klienti věří,
ale jak se chovají

12 Jak to vidí

Michaela Šojdrová:

O MIGRACI UČIT JEN PRAVDIVĚ,
POTŘEBUJEME ALE ZNÁT FAKTA

13 Odborníci radí

Daniela Švancarová:

JE ODKLAD DOBRÝM KROKEM?

14–16 Reflexe

2011: ROK, KDY OFICIÁLNĚ
SKONČIL EVROPSKÝ
MULTIKULTURALISMUS

Ideologie, která brání přirozenému
vývoji společnosti

18–19 Sonda

K MATEMATICE JE TŘEBA
DĚTI LÁKAT

Učitelé z Litvínova vsadili
na individualizovanou výuku

20–21 Sonda

NOVELA ZÁKONA O VYSOKÝCH
ŠKOLÁCH OBSAHUJE ŘADU
NEJASNOSTÍ

MŠMT změnu deklaruje jako
posílení kvality

22–23 Ohlasy

KRAJE SE MRAČÍ, UN Č. 3/16
(A DALŠÍ ČLÁNKY NA TÉMA
INKLUZE)

24 Sonda

ZA BEZPEČNĚJŠÍ INTERNET

Je dobré se přiměřeně bát
a maximálně pojistit

25–26 Kaleidoskop

27 Dopisy

Forma vzdělávání sester nakonec ovlivní všechny vošky

Když v letech 2003 a 2004 vrcholila transformace zdravotnického školství spuštěná kvůli regulím Evropské unie, zdravotky varovaly: přesuňte zákonem všeobecné sestry do terciáru a zaveďte nám místo nich zdravotnické asistenty bez kompetencí k samostatné práci a do pěti let rezort klekne na kolena kvůli nedostatku kvalifikovaného personálu. Stalo se první a v roce 2008 i to druhé. Nemocnicím tenkrát nestačily na zajištění provozu už ani cizinky z Východu. Některé dokonce vyplácely nově příchozím sestřičkám k platu dvacetitisícový bonus. Kolaps byl naštěstí zažehnán, ovšem nikoli nástroji tušenými čili třeba vyššími platy nebo jiným způsobem vzdělávání, nýbrž nečekanou globální krizí a vysokým nárůstem nezaměstnanosti.

Dnes stojí zdravotnické školství před dalším mezníkem (viz Téma týdne). A zase si na jeho zádech někdo jiný chystá řešit své problémy – tentokrát jde pro změnu opět o nedostatek sester. No, aspoň tu máme věrohodný důkaz, že krize již skončila. A zdravotky (a teď už i ošetřovatelské fakulty) opět varují ministerstvo zdravotnictví, aby zákon neměnilo, respektive aby ho změnilo jen tam, kde je to výhodné pro žáky, zaměstnavatele i školy samotné.

Ačkoli principiálně vlastně nic nebrání tomu, aby takové konsenzuální řešení klidně vzniklo, bohužel dilem z nepochopitelných a dilem zřejmě z úplně obyčejných partikulárních „zájmových“ důvodů se do aktuálního znění novely zákona o nelékařských povoláních z pera ministerstva zdravotnictví nevešlo. Předloha zavádí pro zdravotky nepřijatelný mix dobrých a špatných nápadů. Ty špatné prý převažují. A to je zlá zpráva, protože legislativní paskvil může dnes nadělat paseku stejně, jako ji nadělal v minulosti.

Oč hlavně jde? O to, že napříště bude možné, aby vedle již etablovaných, usazených a co do kvality absolventů velmi úspěšných

diplomovaných a bakalářských studií všeobecné sestry vznikla nová, třetí cesta vedoucí k této trhem práce stále více poptávané vysoce specializované kvalifikaci. Podle plánu ministerstva zdravotnictví se po ní vydají tisíce zdravotnických asistentů, kterým bude ke kvalifikaci všeobecné sestry stačit pouze rok studia na vošce navíc. Díky téhle zkratce ve vzdělávání by měly trh práce rychle zaplavit sestřičky ochotné nastoupit místo těch odcházejících za humna. Že se tímto způsobem jen těžko naplní evropské směrnice o počtu hodin praxe a teorie v RVP všeobecné sestry, by nebyla tak vysoká daň jako to, že je ohrožena kvalita přípravy této základní ošetřovatelské profese.

A nejen to. Dopad této změny může být mnohem dalekosáhlejší. Jestliže vošky ve svých dosavadních diplomovaných oborech přijdou o větší počty studentů, protože hlavní proud vzdělávání sester se odehraje o patro níž, může to nahodit jejich další existenci. Jejich a poté vůbec celého sektoru vyšších odborných škol. Ano, pakliže bude na životě ohrožen jeho nejsilnější zástupce, dojde k výraznému oslabení významu vošek jako takových. Může pak být konec snahám o emancipaci v terciáru, které trvají už dvacet let. Jak potom bude naplněna touha vošek po plně prostupných diplomovaných a bakalářských studiích, když nebudou v kondici vošky-zdrávky, které jsou vzhledem k téměř identickým oborům v otázce uznatelnosti s bakaláři nejdál?

Bude nejen zajímavé, ale i hodně důležité sledovat, jak se obsah komplexní novely zákona o nelékařských povoláních pod rukama zákonodárců promění. Pokud ovšem v březnu vůbec projde vládou.

Petr Husník

Kresba: Václav Hradecký

Učiteléské noviny, týdeník pro učitele a přátele školy

Založeny Josefem Králem v Praze roku 1883

Uzávěrka čísla 5. 2. 2016

PRAKTICKÁ SESTRA ZŘEJMĚ VYSTŘÍDÁ **NEPRAKTICKÉHO** **ASISTENTA**

Nabídkou zdravotnických škol otřese vládní novela zákona

Ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček by měl v březnu předložit vládě návrh novely zákona o nelékařských povoláních hlavně proto, aby vyřešil dramatický úbytek ošetrovatelského personálu. Téma je neškolské jen zdánlivě. Pokud bude předloha schválena, dojde ve středním, vyšším i vysokém zdravotnickém školství s tisíci žáky a studenty k největším oborovým přesunům od roku 2004. Také tehdy, byť z jiného důvodu, nezůstal v tomto sektoru vzdělávání kámen na kameni.

Před vstupem Česka do Evropské unie prodělaly zdravotnické školy obtížnou a pro mnohé z nich bolestivou transformaci, jejímž středobodem byl přechod kvalifikační přípravy všeobecných sester do terciáru – paralelně do vyšších odborných a vysokých škol.

Od té doby se systém tohoto vzdělávání, jehož rámcové a studijní programy jsou odvislé od kvalifikační struktury dané zákonem o nelékařských povoláních, stabilizoval. Průběžně se sice objevovaly snahy kompletně přesunout vzdělávání sester jen na vysoké školy (po tlaku především

univerzit a některých profesních uskupení), ty se však vždy podařilo odvrátit – i díky soustředěnému odporu Asociace zdravotnických škol (AZŠ).

Model 4 + 1 znovu na scéně

Události kolem zdravotnických škol začaly opět houstnout v druhé polovině loňského roku. V listopadových UN č. 41–42 jsme psali o poslanceckém návrhu novely zákona o nelékařských povoláních, který vyvolal zděšení nejen na zdravotnických školách, ale také u jejich tradičního rivala v otázce dvoukolejného vzdělávání všeobecných sester – České asociace sester. Cílem této novely, která stále leží ve sněmovně, je především odstranit akutní nedostatek sester, kterých nyní chybí v Česku více než šest stovek (odcházejí do zahraničí nebo utíkají do jiných profe-

Ilustrační foto: Robert Klejch

sí). Podle obou asociací ale tento problém nevyřeší změna jejich vzdělávání, a už vůbec ne ta navrhovaná.

Ačkoli zdravky často pláčou po starém osvědčeném systému kvalifikační přípravy nelékařů, který u nás panoval před rokem 2004, většinou chápou, že návrat k němu už není možný. Situace se od té doby přece jen v mnoha ohledech změnila. Poslanecká novela však návrat k původnímu modelu, tedy ke středoškolskému vzdělávání sester plánuje, byť s „jemnými“ odchylkami.

Dnes je hlavním maturitním oborem na zdravotnických školách Zdravotnický asistent, který před lety obsadil prázdňé třídy po všeobecných sestřích. Jeho velkou nevýhodou je to, že produkuje absolventy, kteří v nemocnicích musejí pracovat vždy pod dohledem lékaře nebo třeba kvalifikované všeobecné sestry. Absolventi se proto do praxe příliš nehrnou, navíc praxe se dosud naučila plně využít to, co skutečně umějí, proto se po maturitě obvykle hlásí k dalšímu studiu – velmi často právě všeobecné sestry, kterou lze vystudovat ve tříletém studiu na vošce nebo na vysoké škole. Mimo chodem tento fakt je zřejmě příčinou médií neustále opakovaného mýtu o tom, že dnes se musí sestra připravovat na budoucí povolání sedm let, mýtu, který bohužel opakují i někteří politici.

Nejde ale jen o média. Svým způsobem se od této „reality“ odráží i poslanecký návrh zákona o nelékařských povoláních, když z asistentů hodlá nenáročným způsobem vyrobit zdravotní sestry. A protože není možné jen tak obejít regule Evropské unie, které definují povinný počet hodin praxe a teorie, které musí všeobecná sestra během své tříleté specializační přípravy absolvovat, poslanci navrhnou maturitní studium zdravotnického asistenta doplnit o jednorozhodnou nastavbu, což by mělo být dostačující zárukou toho, aby takto vzdělaná nová sestra mohla pracovat bez dohledu, a tudíž samostatně. Na vyšší a vysoké školy by zbyla jen role poskytovatele specializačních studií.

Z důvodové zprávy novely zákona o nelékařských povoláních

Novela zákona č. 96/2004 Sb. je jedním z dílčích chystaných legislativních opatření pro zajištění personální stabilizace ve zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví si je vědomo, že samotná změna systému vzdělávání nelékařských zdravotnických povolání nedostatečnou personální situací nevyřeší. Avšak stávající právní úprava předmětného vzdělávání nelékařských zdravotnických povolání může být jedním z důvodů odchodu zdravotnických pracovníků do zahraničí nebo mimo obor zdravotnictví, a to předně absolventů zdravotnických oborů. Novela zákona by tak měla především zjednodušit a zkrátit vzdělávání zdravotnických asistentů, zdravotnických záchranářů a porodních asistentek na všeobecnou sestru, posílit kompetence zdravotnického asistenta, které bude vykonávat bez odborného dohledu, vrátit přípravu dětské sestry na kvalifikační úroveň, ukončit vzdělávání v nelékařských zdravotnických profesích, které jsou na trhu těžce uplatnitelné.

Krok zpátky

Česká asociace sester se vyjádřila naprosto jasně: „Diskutovaný systém 4 + 1 je krokem zpět do hluboké minulosti. Naprostá většina rozvinutých zemí již vzdělávání sester na středoškolské úrovni opustila a vnímá je jako zastaralé. Nově navrhovaný systém rozhodně nepodpoří profesní růst a rozšíření odborných kompetencí sester... Rozhodně nelze předpokládat, že absolventi studia 4 + 1 získají v jednom školním roce navíc takové znalosti a dovednosti, které výrazně rozšíří jejich kompetence.“

„*Ačkoli zdravky často pláčou po starém osvědčeném systému kvalifikační přípravy nelékařů, který u nás panoval před rokem 2004, většinou chápou, že návrat k němu už není možný.*“

V listopadu pro UN předseda AZŠ Karel Štix uvedl, že se shoduje se stanoviskem asociace sester v tom, že zdravotnictví může zachránit jen výrazné zvýšení mezd. „A tím i prestiže sester a vytvoření důstojných pracovních podmínek nelékařských profesí – pokud nebudou mít po maturitě dostačující kompetence k výkonu povolání, nebudou mít motivaci do zdravotnictví vůbec nastupovat,“ uvedl K. Štix.

Valná hromada AZŠ proto loni na podzim přijala stanovisko, v němž odmítá model 4 + 1 jako návrat před rok 2004 a naopak navrhuje zachovat obor Zdravotnický asistent na středních školách pod novým názvem Praktická sestra. Absolventovi tohoto oboru by zhruba zůstaly dosavadní kompetence, ovšem s tím, že bude moci pracovat po půlročním adaptačním období samostatně. Současně zdravotnické školy navrhnou zachovat obor Diplomovaná všeobecná sestra na VOŠ ve stávající podobě, poněvadž je „vyhovující z hlediska kompetencí, je praxí žádaný, absolventi do praxe nastupují a odpovídá evropským směrnicím“.

Antisystém

Poslanecká novela zákona o nelékařských povoláních je však pro AZŠ jen slabým odvarem oproti komplexní novele tohoto zákona z pera ministerstva zdravotnictví, kterou minulý týden projednávala tripartita (a na které se shodla).

Představitelé zářek vesměs soudí, že ministerstvo zdravotnictví svým návrhem zavádí nebezpečný mix na jedné straně užitečných, ale na straně druhé zároveň i neuskutečnitelných změn, dohromady jakýsi antisystém, proti kterému budou zdravotnické školy bojovat. Ve hře totiž nejsou jen všeobecné sestry, i když o ně jde především. (Dodejme, že proti ministerskému návrhu se ozvali i představitelé vysokých škol – z velmi podobných důvodů. Jejich stanovisko přineseme v některém z následujících čísel.)

Motivace zůstat

Podívejme se tedy na ministerskou novelu blíže... Jejím hlavním cílem je přispět ke stavbě hráze proti exodu kvalifikovaných pracovníků, především ošetřovatelů, čili k personální stabilizaci ve zdravotnictví. Má být systémoveým a hlavně rychlým řešením. Jde na to však hodně od lesa. Předně vrací do hry velkou část odborné veřejnosti odmítanou poslaneckou novelou. Vedle dosavadního způsobu získávání kvalifikace všeobecné sestry, tedy studiem VOŠ nebo VŠ, zavádí nový postup – jak stojí v důvodové zprávě k novele:

„Možnost získat způsobilost k výkonu všeobecné sestry zdravotnickému asistentovi, porodní asistentce, zdravotnickému záchranáři a dětské sestře alespoň jednotlivým studiem na vyšších zdravotnických školách. Podmínkou však bude prokázat, že část studia skýtá záruky, že získané znalosti a dovednosti jsou minimálně stejné úrovně, jakou lze očekávat, že by byla získána absolvováním určité části odborné přípravy na výkon povolání všeobecné sestry. To znamená, pokud už dnes vzdělávací program pro přípravu na výkon povolání zdravotnického asistenta není v některých částech shodný se vzdělávacím programem pro přípravu všeobecné sestry, rámcový vzdělávací program pro přípravu zdravotnického asistenta upravit tak, aby znalosti a dovednosti získané studiem v čtyřletém vzdělávacím programu zdravotnický asistent odpovídaly znalostem a dovednostem získaným ve studiu pro přípravu všeobecné sestry...“

Slepá cesta

Ano, ministerský návrh na zavedení modelu 4 + 1 je risk. Reálně hrozí, že takovou normu zákonodárci pod tlakem ze všech možných stran neschválí, anebo, což může být ještě horší, přijmou úplný paskvil. AZŠ se netají tím, že pro zrušení této části novely udělá maximum.

Podle předsedy AZŠ K. Štixe model 4 + 1 není proveditelný ani technicky. Striktní evropské normy pro regulovaná povolání, ▶

► jakým všeobecná sestra je, to totiž nedovolí. Evropa od vzdělávání sestřiček vyžaduje 2300 hodin praktické a stejnou porci odborné teoretické výuky a přesně podle tohoto vzoru jsou akreditovány dnešní voškové a bakalářské programy. V modelu 4 + 1 se ovšem povinných hodnot nelze dopočítat. Obor Zdravotnický asistent má v RVP jen zhruba 900 hodin praxe, víc ne. A představa, že se tyto hodiny v RVP najdou, je také iluzorní, protože tu jsou ještě další předměty určené k tomu, aby absolvent vůbec mohl odmaturovat. Je tedy jasné, že během deseti měsíců navazující „nástavby“ zbývajících 1400 hodin praxe nelze absolvovat. A to jsme ještě nezačali počítat povinné hodiny odborné teorie.

Navíc pro vošky, a už vůbec ne pro vysoké školy není představitelné, že jejich terciár-

Zdroj: pixabay.com

ní studium bude rovnocenné, respektive může být nahrazeno právě tímto nastaveným způsobem. Model 4 + 1 proto považují za slepou cestu.

A K. Štix upozorňuje ještě na jeden faktor, o němž se vlastně vůbec nemluví, když se volá po návratu před rok 2004. Zdrávky už dávno nejsou výběrovými maturitními školami, z jejichž absolventek nebyl problém do jejich osmnáctého věku vychovat kvalitní zdravotnický personál. Dnes se do oboru Zdravotnický asistent hlásí běžně trojkaři i čtyřkaři. Přece jen se ukazuje, že přesun do terciáru právě tohoto oboru, byť k tomu před lety došlo pod tlakem, byl nakonec správným krokem. Volí ho uchazeči vyzrálejší, odpovědnější.

Jsou i plusy

Právě s ohledem na tento aspekt AZŠ naopak vítá záměr ministerské novely přiblížit obor Zdravotnického asistenta reálné praxi. Jeho absolvent – nově Praktická sestra – bude mít sice zmenšené kompeten-

ce, ale v jejich rámci bude moci konečně pracovat již nikoli pod dohledem, nýbrž samostatně. Aby se skutečně uplatnil, již nebude muset absolvovat další vyšší nebo vysokoškolská studia. Asociace o tuto změnu usilovala více než deset let. Změnu rozhodně uvítají zdravotnická zařízení, která očekávají, že těmito pracovníky z větší části zaplní místa po odcházejících všeobecných sestřích.

Dalším plusem je podle AZŠ velký návrat dětské sestry do soustavy ošetřovatelských oborů. Tento obor byl před transformací zdravotnického školství bezhlavě zrušen. Zdrávky preferují jeho comeback v rámci voškového studia, novela ale počítá i s duplicitním bakalářským oborem. Podle ministerstva zdravotnictví je důvodem pro znovuzavedení tohoto oboru

nedostatečný počet dětských sester, který se bude jen prohlubovat: „Požadavek byl vznesen odbornou pediatrikou společností a managementy poskytovatelů zdravotních služeb v oblasti pediatrie. V současné době je vzdělávání zabezpečeno formou specializace až po získání odborné způsobilosti všeobecné sestry, tj. 4 roky všeobecného vzdělání ukončeného maturitní zkouškou, poté 3 roky přípravy na povolání všeobecná sestra a poté následně specializační studium v délce nejméně 18 měsíců. Do systému se tak dětské sestry dostávají až po 9 letech studia (ve 24 letech, pokud studium je nepřerušované) v době, kdy ženy začínají zakládat rodinu.“

Kde si zdrávky nad novelou opravdu libují, to je oblast masérství. Značná část z nich dnes nabízí čtyřletý maturitní („elkový“) obor Masér sportovní a rekondiční, který by měl v novém systému kvalifikací „spadnout“ pod skupinu oborů vzdělání M a současně se dostat do sou-

stavy kvalifikací vyjmenovaných zákonem o nelékařských povoláních. Dosud to totiž měli kvalifikovaní maséři na trhu práce velmi těžké, protože naráželi na obrovskou konkurenci. Masérem se totiž podle předpisů může stát po absolvování třeba rekvalifikačního kurzu prakticky každý, neboť jde o sféru služeb. Přesun tohoto oboru mezi ošetřovatelské kvalifikace skýtá jeho absolventům dosud netušené možnosti uplatnění v oblasti zdravotnictví, kde tuto práci poněkud nesystémově dosud vykonávají i fyzioterapeuti.

A pak už zase jen minusy

Otázkou je osud oboru Diplomovaný zdravotnický záchranář. Ani samotné zdrávky nejsou ve shodě. Novela ukončuje toto vzdělávání na voškách, protože poptávka na trhu práce prý je naplněna a absolventi obtížně nacházejí uplatnění. Bakalářské studium prý bude podle ministerstva zdravotnictví dostačující. Názory na jejich přebytek na trhu práce se však různí, jejich osud na voškách se ale zdá být zpečetěn.

Jak uvedl K. Štix, hned po sestřích jsou největším zádrhelem novely asistentké maturitní obory. Asistenti zubního technika a Laboratorní asistenti byli na zdravotních před více než deseti roky zavedeni poté, co na nich byly tyto obory v tradiční „neasistentké“ čili plnohodnotné formě zrušeny. Vysoké školy tehdy zatoužily po jejich vzdělávání ve svém tradičním akademickém prostředí, tedy s důrazem na teoretickou přípravu a despektem k praktické přípravě, která je ovšem pro tyto absolventy klíčová. Zejména se to týká zubních techniků, kteří jsou například v sousedním Rakousku vzdělávání v rukodělném učebním oboru. Novela navrhuje kvůli údajnému mizivému uplatnění Asistentů zubního technika ukončení jejich vzdělávání a ponechání jen oboru Zubní technik na vyšší nebo vysoké škole. Zdrávky ovšem slova o špatné uplatnitelnosti odmítají a poukazují na své výborné materiální a personální vybavení. Raději prý oželí přípravu zubního technika v diplomovaném studiu, než by se ho vzdaly ve studiu maturitním.

Velmi podobný příběh prožívá i Laboratorní asistent. I toho se chystá ministerstvo zdravotnictví ze zákona úplně škrtnout.

Těžko říct, jestli novela zákona přiměje zdravotnický personál, aby zůstal v českých nemocnicích a ambulancích. Předseda Asociace českých a moravských nemocnic Eduard Sohlich v debatě o novele upozornil, že během uplynulých třiceti let ubyla více než třetina absolventek – zdravotních sester. I kdyby se prý jejich vzdělávání změnilo okamžitě a školy jich začaly přijímat víc, potrvá 15 let, než se stavy doplní na úroveň roku 1985... Možná by bylo účinnější zdravotníkům prostě zvýšit platy.